

มะเร็งปากมดลูก

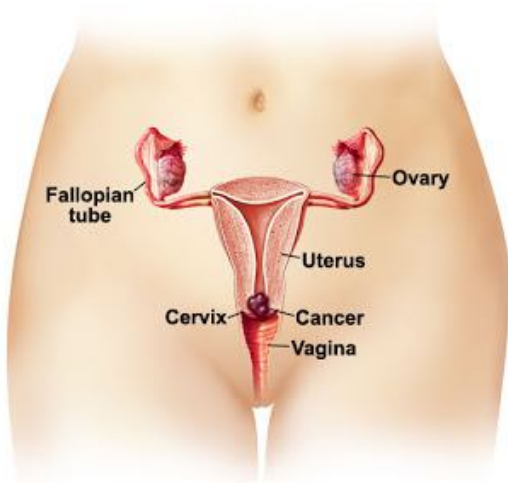
วิทยากร ดร.เทวินทร์ วาริศรี

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

ศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี

มะเร็งปากมดลูกคืออะไร

มะเร็งปากมดลูก หมายถึง ก้อนเนื้อร้ายที่เกิดขึ้นบริเวณมดลูก ช่องคลอด และช่องปากมดลูก มะเร็งปากมดลูกมักจะเกิดในหญิงอายุประมาณ 50 ปี อีกทั้งผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกจำนวนมากจะเป็นผู้หญิงที่แต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย ตั้งครรภ์เร็ว คลอดบุตรหลายครั้ง และผู้ที่ติดเชื้อไวรัส HPV แต่ช่วงไม่กี่ปีมานี้ โรคมะเร็งปากมดลูกมีแนวโน้มที่จะเกิดกับหญิงที่อายุยังน้อยอีกด้วย

อัตราการเกิดมะเร็งปากมดลูกสูงแค่ไหน

มะเร็งปากมดลูกมีอัตราการเกิดโรคเป็นอันดับสองในบรรดาโรคมะเร็งทั้งหมดที่เกิดกับเพศหญิง ทุกปีมีโรคมะเร็งปากมดลูก 53,000 รายเกิดใหม่ทั่วโลก ซึ่ง 85% มาจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา

จากสถิติและการศึกษาค้นคว้าพบว่า มะเร็งปากมดลูกมีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อไวรัสฮิวแมนแพปพิลโลมาหรือเชื้อเอชพีวี (Human papilloma virus – HPV) บริเวณอวัยวะเพศ โดยเฉพาะที่บริเวณปากมดลูก (รวมทั้งอวัยวะเพศภายนอก) อย่างไรก็ตาม แม้การติดเชื้อไวรัส HPV ที่ปากมดลูกเป็นสาเหตุที่พบมากที่สุดในการเกิดมะเร็งปากมดลูก แต่ไม่ใช่ผู้หญิงทุกคนที่ติดเชื้อไวรัสชนิดนี้แล้วจะเป็นมะเร็งปากมดลูก

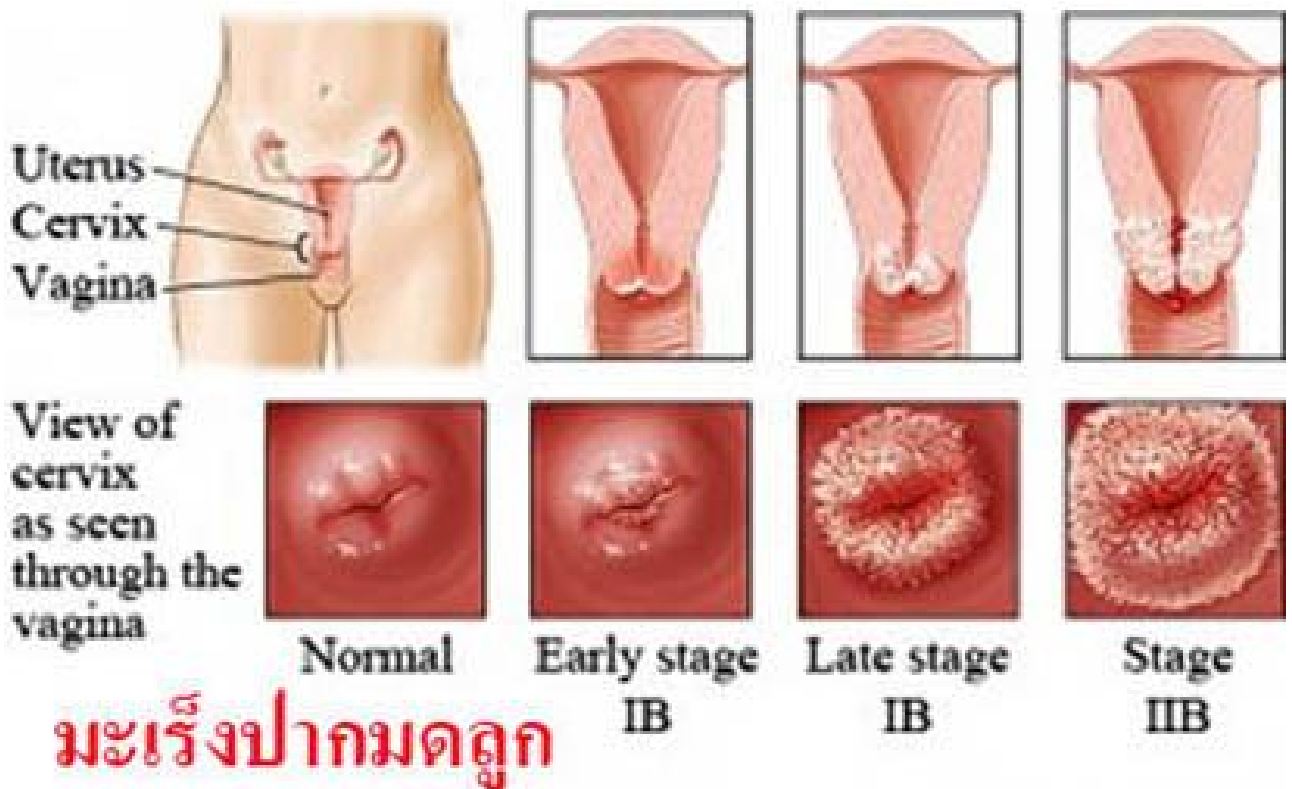
สาเหตุที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งปากมดลูกคืออะไร

โรคมะเร็งปากมดลูกเกือบ 70% เกิดจากเชื้อไวรัส HPV รองลงมาคือการสูบบุหรี่ และภูมิคุ้มกัน
ในร่างกายบกพร่อง อีกทั้งปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ที่มาเกี่ยวพันกันก็สามารถทำให้เกิดมะเร็งปากมดลูกได้

ปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการเป็นมะเร็งปากมดลูก ได้แก่ การติดเชื้อหนองในเทียม
(Chlamydia infectious) ความเคยชินในการบริโภคที่ไม่ถูกสุขลักษณะ มักสัมผัสหรือใช้ยาที่มีฮอร์โมน
มีประวัติทางครอบครัวเป็นมะเร็งปากมดลูก มักกินยาคุมกำเนิด มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย
ตั้งครรรภ์เร็ว คลอดบุตรหลายครั้ง เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ อาจทำให้เกิดมะเร็งปากมดลูกได้

โรคมะเร็งปากมดลูกมีอาการแสดงอย่างไร

1. ประจำเดือนมาผิดปกติหรือเมื่อหมดประจำเดือนแล้วยังมีเลือดออกทางช่องคลอด
2. น้ำคั่งหลังจากช่องคลอดเพิ่มมากขึ้น น้ำคั่งหลังจะมีสีขาวหรือปนเลือด อีกทั้งมีกลิ่นเหม็นคาว
3. มีอาการปัสสาวะบ่อย กลั้นปัสสาวะไม่อยู่และท้องผูก เป็นต้น
4. มีอาการเจ็บปวดอย่างรุนแรงในส่วนต่างๆ ของร่างกายที่แตกต่างกัน
5. ชูบผอม โลหิตจาง เป็นไข้ และเกิดภาวะอ่อนเพลียทางร่างกาย เป็นต้น

ที่น่าสนใจ

ปัจจัยเสี่ยงทางฝ่ายชาย เนื่องจากการติดเชื้อเอชพีวี (HPV) ส่วนใหญ่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ จึงกล่าวได้ว่ามะเร็งปากมดลูกเป็นมะเร็งที่เกี่ยวข้องกับการมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายที่มีเชื้อเอชพีวี (ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ชายจะไม่มีอาการหรือตรวจไม่พบเชื้อ) แม้เพียงครั้งเดียวก็มีโอกาสติดเชื้อเอชพีวีและเป็นมะเร็งปากมดลูกได้ ปัจจัยเสี่ยงจากฝ่ายชาย ที่อาจทำให้ผู้หญิงเป็นมะเร็งปากมดลูก ได้แก่

- ฝ่ายชายเป็นมะเร็งองคชาติ
- ฝ่ายชายเคยมีภรรยาเป็นมะเร็งปากมดลูก
- ฝ่ายชายเคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
- ฝ่ายชายผ่านประสบการณ์ทางเพศตั้งแต่อายุน้อยหรือมีคู่นอนหลายคน

วิธีวินิจฉัยมะเร็งปากมดลูก

วิธีการตรวจวินิจฉัยมะเร็งปากมดลูกที่พบเห็นบ่อย..แปปสเมียร์ (Pap smear)

การตรวจแปปสเมียร์ เป็นวิธีการสำคัญในการตรวจหาเซลล์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงก่อนเป็นมะเร็งปากมดลูกและโรคมะเร็งปากมดลูกในระยะแรก เป็นการเก็บเซลล์จากบริเวณพื้นผิวของปากมดลูกและช่องคลอดโดยใช้สำลีพันปลายไม้ แปรง หรือ แท่งไม้เล็กๆ ชูดเบาๆบริเวณปากมดลูกและช่องคลอด แล้วป้ายลงบนแผ่นสไลด์ จากนั้น แพทย์จะส่องกล้องจุลทรรศน์เพื่อดูเซลล์ดังกล่าว และหาความผิดปกติของเซลล์เหล่านั้น การตรวจวิธีนี้ เรียกว่า การตรวจแปป (Pap test)

สำหรับการเตรียมตัวก่อนรับการตรวจค้นหามะเร็งในระยะแรกด้วยการตรวจแปปสเมียร์

- ไม่ควรมีการตรวจภายในมาก่อน 24 ชั่วโมง
- ห้ามสวนล้างภายในช่องคลอดมาก่อน 24 ชั่วโมง
- งดยาปฏิชีวนะหรือยาลดกรดก่อนรับการตรวจภายใน
- ไม่ควรเหน็บยาใดๆ ในช่องคลอดมาก่อน 48 ชั่วโมง
- ควรรับการตรวจมะเร็งหลังประจำเดือนหมดแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ สำหรับผู้ที่ไม่มีประจำเดือนแล้วให้มาได้ตามสะดวก

อาการของมะเร็งปากมดลูกมีอะไรบ้าง

1. มีอาการมดลูกน่าเบื่อย : โดยปกติแล้วผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกจะมีอาการมดลูกน่าเบื่อย ซึ่งอาการนี้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดมะเร็ง สามารถทำการตรวจแป๊ปสเมียร์เพื่อวินิจฉัยได้

2. มีเพศสัมพันธ์แล้วมีเลือดออก : การที่มีเลือดออกในขณะที่มีเพศสัมพันธ์นั้นเป็นอาการเด่นของมะเร็งปากมดลูกประมาณ 70-80% ของผู้ป่วยจะมีเลือดออกทางช่องคลอด โดยเฉพาะขณะที่มีเพศสัมพันธ์หรือตอนตรวจแผนกสูติรีเวช หรือ ตอนเบ่งอุจจาระ ทางช่องคลอดจะมีของเหลวไหลออกมาพร้อมกับเลือด

3. ช่องคลอดมีเลือดออกผิดปกติ : ผู้หญิงที่หมดประจำเดือนมานานแล้ว แล้วพบว่ามีเลือดออกโดยไม่มีสาเหตุอย่างกะทันหัน เลือดคนนั้นมีปริมาณไม่มากอีกทั้งไม่มีอาการปวดท้องหรือปวดแหว เป็นต้น อาการเหล่านี้มักจะถูกละเลยได้ง่าย แต่นี่คือสัญญาณบ่งบอกถึงมะเร็งปากมดลูกในระยะเริ่มต้น ผู้หญิงวัยหมดประจำเดือนที่พบอาการเหล่านี้สามารถไปตรวจที่แผนกสูติรีเวชได้ หรืออาศัยการส่องกล้องผ่านทางช่องคลอดตรวจเพื่อความแน่นอน

4. มีอาการปวด: ผู้ป่วยจะมีอาการปวดบริเวณท้องส่วนล่างหรือบริเวณกระดูกสันหลังเอว ในบางครั้งอาจจะปวดท้องส่วนบน ส่วนต้นขาและสะโพก ในช่วงมีประจำเดือน การอุจจาระหรือมีเพศสัมพันธ์จะปวดหนักมากกว่าเดิม โดยเฉพาะเมื่อมีการขยายบริเวณอวัยวะของมดลูก ผู้ป่วยบางรายมีอาการคลื่นไส้ด้วย

5. ของเหลวไหลออกมาทางช่องคลอดมากขึ้น: โดยประมาณ 75-85% ของผู้ป่วยจะมีระดับของของเหลวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยไม่เหมือนกัน มีตกขาวลักษณะเหนียวรวมถึงมีกลิ่นและมีสีที่ผิดปกติ เป็นอาการที่บ่งบอกมะเร็งปากมดลูกระยะเริ่มแรก สามารถตรวจโดยการส่องกล้องทางช่องคลอดได้หรือการทดสอบสาร ไอโอดีน เป็นต้น

.....

การรักษา

ในสมัยปัจจุบัน วิธีการรักษามะเร็งปากมดลูกทั่วไปเป็นวิธีการผ่าตัดและรังสีรักษา วิธีการรักษาด้วยการผ่าตัด เหมาะสมกับมะเร็งปากมดลูกที่ยังอยู่ในระยะแรก โดยใช้วิธีการผ่าตัดปากมดลูกแบบหยาบขาดเป็นหลัก ซึ่งจะผ่าตัดทั้งช่องคลอดส่วนหนึ่งของปากมดลูก เนื้อเยื่อ และต่อมน้ำเหลืองของกระดูกเชิงกรานทั้งสองด้าน หากรังไข่ของผู้ป่วยยังทำงานตามปกติ ก็อาจไม่ต้องผ่าตัดทั้งในการผ่าตัด วิธีการผ่าตัดมีข้อดี ได้แก่ สามารถผ่าตัดเนื้องอกทั้งสิ้นของมะเร็งปากมดลูกในระยะแรกในครั้งเดียว และมีระยะการรักษาสั้น แต่ก็มีข้อเสีย คือ บริเวณผ่าตัดกว้างใหญ่

หลังจากการดำเนินการผ่าตัดแล้ว อาจทำให้ระบบการถ่ายปัสสาวะของผู้ป่วยทำงานผิดปกติ ต้องพักผ่อนและฝึกฝนเป็นช่วงหนึ่ง จึงฟื้นตัวได้เหมือนเดิม

รังสีรักษาเหมาะสมกับมะเร็งปากมดลูกในทุกระยะ รวมระยะสุดท้าย สำหรับผู้ป่วยอายุที่ไม่สามารถรองรับการผ่าตัดเพราะปัญหาการทำงานของหัวใจนั้น รังสีรักษาเป็นวิธีแทนที่การผ่าตัดได้เป็นอย่างดี แต่ฝ่ายตรงกันข้าม วิธีนี้ก็ก่อให้เกิดผลข้างเคียงหลายอย่าง ผู้ป่วยอาจมีอาการการอักเสบทางลำไส้ตรง และกระเพาะปัสสาวะ จึงต้องพักผ่อนและรักษาเป็นอย่างดี

การรักษามะเร็งปากมดลูกด้วยการฝังแร่ไอโอดีนกัมมันตรังสีเป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่งที่มีผลประสิทธิภาพอย่างมาก เนื่องจากเนื้องอกมะเร็งมีความอ่อนไหวต่อคลื่นรังสี ทำให้การรักษามะเร็งทุกระยะได้ผลเป็นเป็นอย่างดี การรักษาด้วยการฝังแร่ เป็นวิธีที่นำแร่ไอโอดีน125เข้าไปในเนื้องอกภายใต้เทคโนโลยีซีทีหรืออัลตราซาวด์นำทาง แล้วแร่จะปล่อยรังสีออกมาอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถฆ่าเซลล์เนื้องอกและขัดขวางช่องทางการลามของเนื้องอก

จากคำที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า วิธีการรักษามะเร็งปากมดลูกมีมากมาย ฉะนั้น ผู้ป่วยไม่ต้องท้อแท้ใจ ควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมร่วมมือรักษากับนายแพทย์ และควบคุมมะเร็งเป็นอย่างดี

วิทยากร..

ดร.เทวินทร์ วารีศรี

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
ศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี

<http://www.tewin.org>

t.wareesree@gmail.com

วิทยากรรับเชิญ ทั้งภาครัฐและเอกชน

- ๑ การสนับสนุนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน
- ๑ เพศศึกษาสำหรับเยาวชน
- ๑ การคุมกำเนิดแผนใหม่

ผลงาน

- ๑ ที่ปรึกษา บริษัททองยางอนามัย สกิน ทัช
- ๑ ผู้เขียนหนังสือ ยอดชายนายมะเขือยาว

การศึกษา

- ๑ ปริญญาตรี การพยาบาลและการผดุงครรภ์ มหาวิทยาลัย มหิดล
- ๑ ปริญญาโท สุขศึกษา และ พฤติกรรมสุขภาพ มหาวิทยาลัย มหิดล
- ๑ ปริญญาเอก จิตวิทยา มหาวิทยาลัย คอนลินส์

โทรศัพท์ 086-3277561 และ 086-3477561